

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Anny Žákovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, v právnej veci navrhovateľky **M.N.**, proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni, ústredie**, Bratislava, **o preskúmanie rozhodnutí** o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu na sirotskom dôchodku, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. februára 2008, č.k. 21Sd/191/2007-69, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. februára 2008, č.k. 21Sd/191/2007-69, **p o t v r d z u j e**.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodnutia odporkyne č. X. z 2. augusta 2007, z 12. novembra 2007 a zo 14. decembra 2007 podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP zrušil a vrátil odporkyňi na ďalšie konanie a úspešnej navrhovateľke, keďže si náhradu trov konania neuplatnila, náhradu trov nepriznal.

Rozhodnutím z 2. augusta 2007 odporkyňa podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zák.č. 461/2003 Z.z. o sociálnom, poistení (ďalej len „zsp“) rozhodla, že navrhovateľka je povinná vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok na dieťa M., nar. 16. septembra 1982, v celkovej sume 30.504 Sk s odôvodnením, že dôchodok sa vyplácal v dobe od 18. júla 2006

do 17. augusta 2007 v sume 2.704 Sk mesačne a od 18. augusta 2006 do 17. apríla 2007 v sume 3.475 Sk mesačne, hoci nepatril, lebo syn ukončil štúdium dňom 30. júna 2006.

Rozhodnutím z 12. novembra 2007 odporkyňa opätovne rozhodla, že navrhovateľka je podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zsp povinná vrátiť neprávom vyplatený sirotsky dôchodok na dieťa M. v celkovej sume 30.504 Sk s odôvodnením, že navyše vyplatená suma na sirotskom dôchodku vznikla z dôvodu, že v lehote do 8 dní si riadne nesplnila ohlasovaciu povinnosť vyplývajúcu z ust. § 227 ods. 2 písm. b/ zsp a prijímaním sirotského dôchodku v dobe od 18. júla 2006 do 17. augusta 2006 v sume 2.704 Sk a v dobe od 18. augusta 2006 do 17. apríla 2007 v sume 3.475 Sk spôsobila, že sirotsky dôchodok sa jej poskytol, hoci nepatril. Týmto rozhodnutím súčasne pozmenila svoje rozhodnutie z 2. augusta 2007.

Rozhodnutím zo 14. decembra 2007 odporkyňa podľa toho istého zákonného ustanovenia rozhodla opätovne o povinnosti navrhovateľky vrátiť neprávom vyplatený sirotsky dôchodok na dieťa M. v celkovej sume 30.504 Sk. Odôvodnenie tohto rozhodnutia odporkyňa doplnila tým, že v ňom uviedla, že navrhovateľka 25. júla 2006 telefonicky nahlásila ukončenie štúdia jej syna, 7. septembra 2006 požiadala o zaslanie rozhodnutia o zastavení výplaty sirotského dôchodku a predložila potvrdenie vysokej školy o ukončení štúdia dňom 21. júna 2006. Súčasne konštatovala, že napriek skutočnosti, že jej odporkyňa naďalej vyplácala sirotsky dôchodok, vedela navrhovateľka a z okolností musela predpokladať, že sirotsky dôchodok sa jej od 18. júla 2006 vyplatil neprávom, čo sama potvrdila predložením potvrdenia o ukončení štúdia jej syna, pretože vedela, že už nie je nezaopatreným dieťaťom. Vedomosť o tom, že výplata sirotského dôchodku nepatrí od 18. júla 2006 potvrdila navrhovateľka i v návrhu podanom 10. septembra 2007, ktorým požiadala o preskúmanie rozhodnutia z 2. augusta 2007. Vzhľadom na uvedené nie je možné tvrdiť, že výplatu sirotského dôchodku navrhovateľka preberala v dobrej viere a s vedomím, že výplata dôchodku jej patrí. V závere odôvodnenia odporkyňa uviedla, že týmto rozhodnutím pozmeňuje svoje rozhodnutie z 12. novembra 2007.

Po preskúmaní rozhodnutí odporkyne na základe navrhovateľkou podaných opravných prostriedkov dospel k záveru, že odporkyňa po správnom zistení skutočného stavu veci nesprávne právne vec posúdila a preto vydala nezákonné rozhodnutia, ktoré bolo potrebné zrušiť. V konaní bolo preukázané, že navrhovateľka telefonicky nahlásila 25. júla 2006 skutočnosti rozhodné pre posúdenie nároku na ďalšie vyplácanie sirotského dôchodku, o čom

je v administratívnom spise založený úradný záznam. Vo výplate sirotského dôchodku odporkyňa pokračovala napriek tomu, že 7. septembra 2006 navrhovateľka požiadala o zaslanie rozhodnutia o zastavení výplaty sirotského dôchodku a súčasne predložila potvrdenie vysokej školy o ukončení štúdia syna M.. Krajský súd ďalej poukázal na to, že v období od 14. septembra do 23. apríla 2007 odporkyňa produkovala ďalšie rozhodnutia, ktorými zvyšovala, resp. priznávala sirotsky dôchodok a invalidný dôchodok synovi navrhovateľky, čím spolu so skutočnosťou, že syn bol poberateľom invalidného dôchodku z mladosti, ako aj vzhľadom na zložitú sociálno-ekonomickú situáciu rodiny mohla odporkyňa vyvolať dojem, že sú naďalej splnené podmienky na výplatu sirotského dôchodku. Sirotský dôchodok odporkyňa odňala až rozhodnutím z 23. februára 2007 a prestala ho vyplácať od 17. apríla 2007.

V nadväznosti na ust. § 236 ods. 1 písm. b/ zákona a § 227 ods. 2 písm. b/ zákona zaujal krajský súd stanovisko, že z dikcie § 227 ods. 2 písm. b/ vyplýva povinnosť príjemcu splniť ohlasovaciu povinnosť na základe výzvy do 8 dní, ak odporkyňa neurčí inú lehotu; v spise sa však žiadna výzva nenachádza. Telefonické nahlásenie doby ukončenia štúdia je potom potrebné považovať za postačujúce; napriek tomu navrhovateľka i jej syn tieto skutočnosti ešte preukázali zaslaním dokladov. Okolnosti, za ktorých odporkyňa pokračovala vo vyplácaní sirotského dôchodku aj po nahlásení rozhodných skutočností a predložení potrebných dokladov boli podľa názoru krajského súdu spôsobilé vzbudiť u navrhovateľky presvedčenie, že sirotský dôchodok sa aj naďalej vypláca oprávnene. Nemožno preto dospieť k záveru, že navrhovateľka vedela alebo musela z okolností predpokladať, že sa sirotský dôchodok vypláca neprávom.

Proti tomuto rozsudku sa včas odvolala odporkyňa. Vyslovila nesúhlas s právnym názorom vysloveným v napadnutom rozsudku, ktorý navrhla zmeniť a rozhodnutia z 2. augusta 2007, z 12. novembra 2007 a zo 14. decembra 2007 ako správne potvrdiť.

Dôvodila tým, že navrhovateľka bola poberateľkou sirotského dôchodku pre syna M. od 18. septembra 1996, dávka jej teda bola priznaná podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, v zmysle ktorých (§ 49 ods. 1, 2, 5 zák.č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení) na sirotský dôchodok má nárok nezaopatrené dieťa, ktorému (o.i.) zanikne nárok na výplatu sirotského dôchodku dňom skončenia vysokoškolského štúdia a priznaním akademického titulu, teda v danom prípade nárok na výplatu zanikol dňom 21. júna 2006.

Odporkyňa zdôraznila, že povinnosti poberateľa dôchodkovej dávky sa spravujú právnymi predpismi účinnými v čase zmeny v skutočnostiach rozhodujúcich pre trvanie nároku na dávku. V zmysle § 227 zákona poberateľ dávky je povinný preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik ale aj zánik nároku na dávku a jej výplatu v primeranej lehote zodpovedajúcej možným následkom nesplnenia tejto povinnosti, resp. v lehote, ktorá bola poberateľovi oznámená počas konania o dôchodkovej dávke (8 dní).

V súlade s ust. § 227 zákona ako aj podľa upozornenia uvedeného v rozhodnutí o priznaní sirotského dôchodku z 29. novembra 1996 bola navrhovateľka ako príjemca dávky povinná do 8 dní od ukončenia štúdia ohlásiť túto skutočnosť rozhodujúcu pre trvanie nároku na dávku.

Nakoľko navrhovateľka až 25. júla 2006 a len telefonicky hlásila túto rozhodnú skutočnosť, nespĺnila tým včas a riadne povinnosti uložené zákonom a je preto povinná vrátiť v súlade s § 236 ods. 1 písm. a/ zákona neprávom vyplatenú sumu. Podľa názoru odporkyne telefonické podanie nie je podaním a nemá zákonné náležitosti podania, nie je z neho možné identifikovať telefonujúcu osobu a na základe telefonátu nie je možné urobiť taký vážny úkon, akým je zastavenie výplaty, resp. odňatie dávky.

Okrem uvedeného zavinenia navrhovateľka zodpovedá za naviac vyplatené sumy aj podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zákona, lebo napriek poučeniu, že sirotský dôchodok patrí len nezaopatrenému dieťaťu, prijímala ho naďalej, hoci vedela, resp. musela zo všetkých okolností vedieť, že sirotský dôchodok už nepatrí.

Krajský súd podľa odporkyne dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza aj z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Navrhovateľka sa k odvolaniu odporkyne písomne vyjadrila a hoci odvolací návrh nepodala, z obsahu jej vyjadrenia možno vyvodiť, že rozsudok krajského súdu považuje za správny a dostatočne odôvodnený.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu dôvodov odvolania a rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP) tak, že odvolaniu odporkyne nevyhovel.

Odvolaací súd považuje za potrebné uviesť, že odporkyňa vo všetkých rozhodnutiach, ktoré postupne vydala s tým, že pozmenila predchádzajúce rozhodnutie, označila vo výroku ako ustanovenie zákona, z ktorého vyvodzuje zodpovednosť navrhovateľky za vrátenie neprávom vyplatených súm sirotského dôchodku, ust. § 236 ods. 1 písm. b/ zákona, podľa ktorého príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

Navrhovateľka vo svojich opravných prostriedkoch tvrdí, že odporkyňa svojím postupom a rozhodnutiami, ktoré vydávala aj po oznámení, že jej syn ukončil štúdium, uviedla ju aj syna do omylu, že mu sirotský dôchodok patrí a aj dávky v hmotnej núdzi, pre priznanie ktorých sa dožadovali vydania rozhodnutia o zastavení výplaty sirotského dôchodku, boli synovi priznané len vo výške 560 Sk mesačne s poukazom na poberanie sirotského dôchodku.

Aj podľa názoru odvolacieho súdu skutočnosť, že odporkyňa nereagovala na (hoci aj telefonické) oznámenie navrhovateľky o skončení štúdia syna navrhovateľky (keď v spise sa nachádzalo aj potvrdenie školy z 22. októbra 2001 o tom, že štúdium za riadneho priebehu syn navrhovateľky skončí v 6/2006), ani na podanie jej syna elektronickou poštou z 30. augusta 2006, ktoré písomne doplnil podaním z 5. septembra 2006 (odporkyňi doručené 7. septembra 2006), v ktorom prosil „o rozhodnutie o zastavení poberania sirotského dôchodku“ a pripojil k nemu doklady o ukončení štúdia (kópiu diplomu, kópiu rozhodnutia o zaradení do evidencie na úrade práce), ale naopak, rozhodnutím zo 14. septembra 2006 zvýšila sirotský dôchodok od 18. augusta 2006 na sumu 3.475 Sk mesačne s odôvodnením, že nárok naň (na sirotský dôchodok) trvá aj po 31. júli 2006, keď súčasne Sociálna poisťovňa, pobočka Zvolen dňa 28. septembra 2006 posudzovala dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav dieťaťa (syna navrhovateľky) na účely výplaty sirotského dôchodku na základe KLP určenej na 6/2006, mohla vyvolať v navrhovateľke a jej synovi presvedčenie, že mu sirotský dôchodok ako zdravotne ťažko postihnutému naďalej patrí, napriek tomu, že ukončil štúdium. Nebola teda vyvrátená obrana navrhovateľky a súčasne nebolo preukázané, že navrhovateľka vedela, resp. musela z okolností predpokladať, že sirotský dôchodok sa vypláca neprávom. Pochybnosti o tom, či sirotský dôchodok navrhovateľovi nepatrí aj naďalej (napriek jeho

odňatiu a zastaveniu výplaty od 18. apríla 2007) mohli u navrhovateľky a jej syna vzbudiť aj rozhodnutia zo 17. apríla 2007, ktorým bol synovi navrhovateľky priznaný sirotsky dôchodok od 14. decembra 2006 v sume 1.833 Sk a zo 16. apríla 2007, ktorým bolo rozhodnuté, že synovi navrhovateľky bude odporkyňa od 14. decembra 2006 vyplácať invalidný dôchodok 2.708 Sk mesačne (v plnej výške) a nižší sirotsky dôchodok v sume 917 Sk mesačne (v polovičnej sume). Obe tieto rozhodnutia odporkyňa sama následne zrušila.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti nepochybne možno konštatovať, že k výplате sirotského dôchodku aj v období, za ktoré už sirotsky dôchodok nenáležal, nedošlo v dôsledku nesplnenia povinnosti, resp. v dôsledku oneskoreného alebo nie riadneho splnenia ohlasovacej povinnosti, lebo ani potom, čo navrhovateľka a jej syn všetky skutočnosti rozhodné pre záver o zániku nároku na dávku sirotského dôchodku a na jeho výplatu odporkyňi preukázali a doložili aj príslušnými dokladmi, odporkyňa odňatie sirotského dôchodku nerealizovala. Niet preto podľa názoru odvolacieho súdu príčinnej súvislosti medzi oneskoreným splnením ohlasovacej povinnosti a neoprávnenou výplatom sirotského dôchodku. Nemožno preto na základe zisteného skutkového stavu vyvodit', že je daná zodpovednosť navrhovateľky za vznik preplatku na sirotskom dôchodku za obdobie od 18. júla 2006 do 17. apríla 2007 ani podľa § 236 ods. 1 písm. a/ zákona.

Odvolací súd preto odvolanie podané odporkyňou nepovažoval za opodstatnené a napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil.

Náhradu trov odvolacieho konania účastníkom odvolací súd nepriznal, lebo úspešná navrhovateľka si náhradu trov odvolacieho konania neuplatnila a neúspešnej odporkyňi nevzniklo na ich náhradu právo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 30. októbra 2008

Anna Žáková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová